

**HRİSTİYANLIKTA İSA'NIN ÖLÜMÜ DOGMATİZMİNDEN GÖSTERİ (PERFORMANS)
SANATINA İZDÜŞÜMLER****Derya UZUN AYDIN*****ÖZET**

Sanat insanı, modern ve post modern süreçlere ilerlediği her evrede, sanatta farklılık yaratma girişimlerinde bulunmuştur. Bu bağlamda, günümüze kadar birbirinden farklı veya yakın birçok sanat üslupları oluşmuştur. Temayı farklı ya da daha görüntüsel bir kurguyla yansıtmaya çalışma düşüncesinden olsa gerek, ortaya çıkan bu üsluplardan birisi de “Gösteri Sanatı” diğer ismiyle “Performans Sanatı” olmuştur. Farklılığı yaratmada sınır tanımayan bu sanat üslubunda aşırılığa kaçan görüntüleriyle sanatçılar izleyenleriyle buluşmaktadır. Bu makalede belirli sanatçıların özellikle kanlı görüntüleri, çarmıh sahneleri bilinçli olarak seçilmiştir. Kurban ritüelleri de bunların en çarpıcı örneklerini oluşturmaktadır. Konularla ilgili yapılan araştırmalarda, karşımıza özellikle Viyana Aksiyonistleri ve özellikle sanatçı Hermann Nitsch çıkmıştır. Elbette, Gösteri Sanatı ile ilgili pek çok makale ya da tez çalışmaları yapılmıştır ancak biz bu çalışmaya diğerlerinden biraz daha farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaya çalışarak, bu gösterileri İsa'nın ölümü yani Hristiyanlık dini ile bağdaştırmaya gayret ettik.

Anahtar Kelimeler: Gösteri Sanatı, Performans, Hristiyanlık, İsa, Çarmıh.**REFLECTIONS FROM THE DOGMA OF JESUS' DEATH TO PERFORMANCE ART IN
CHRISTIANITY****ABSTRACT**

Throughout history, artists have consistently strived to create uniqueness in art as they progressed through modern and postmodern eras. As a result, various artistic styles, both distinct and closely related, have emerged over time. Among these styles, one that stands out is “Performance Art”, also known as “Performative Art”. In this art form, artists push boundaries, often presenting extreme visual elements to engage with their audience. This article specifically explores the deliberate selection of graphic and crucifixion scenes by certain artists, particularly those depicting bloody images. Ritual sacrifices also serve as striking examples in this context. In the course of researching these subjects, Vienna Actionists, and in particular, artist Hermann Nitsch, have been prominently featured. While there have been numerous articles and theses on Performance Art, this study offers a unique perspective by attempting to relate these performances to the death of Jesus and the Christian religion.

Keywords: Performance Art, Performative Art, Christianity, Jesus, Crucifixion.**1. GİRİŞ**

İnsanlık, tarih boyunca kendi bedenini tanıyarak onu istediği şekilde kullanmayı öğrenmiştir. Hatta bu durum, sanatsal üsluplara etki edecek durumlara kadar ulaşmıştır. Bu şekilde oluşan “Beden Sanatı” olarak da adlandırabileceğimiz bir üsluba dönüşmüştür. İlkel dünyadan günümüze insan bedenini kullanırken, sanatsal boyamalar yapılmış ve en bilinen haliyle bugünkü dövme sanatı da ortaya çıkmıştır. Günümüz insanı dışında bu tür yansımalar, bugün dahi ilkel kabilelerde de varlığını sürdürmekte, neticede ortaya kültürel ayrışmalar ve yöresel ifadelerle toplumu tanıtıcı roller gözlenmektedir (Gröning, 1997).

Bedeni kullanmak, sanatsal üsluplar içerisinde önemli yer teşkil eden Gösteri Sanatı veya Performans Sanatı denilen en yaygın üslubu ortaya çıkarmıştır denilebilir. Özellikle tarihsel evresi 1920'lere kadar inen bu sanat üslubu, aslında disiplinler arası olmasıyla dikkat çekicidir. Çünkü bu üslupta, müzikten, dansa, tiyatrodan video sanatına kadar pek çok sanat dalını görmek mümkündür (Web 1). Üslup, Ahu Antmen'e göre, tiyatroya yakın olması sebebiyle ifadelerde karışıklıklar ve tartışmalar oluşturmaktadır (Antmen, 2010: 219).

* Doç. Dr. Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Batman, derya.uzunaydin@batman.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8063-2144

Gösteri Sanatı, genel tanımıyla kişileri izleyicisiyle buluşturan, mekânı ve zamanı belirlenerek düzenlenen, sanatçının gösterisini gerçekleştirdiği, bedenini kullandığı eylemsel bir üsluptur.

Artık resim canlanmış, adeta çerçevesinden fırlamış, seyircisiyle bizzat buluşmuştur (Yılmaz, 2012: 257–272). Bu üslupta üç önemli özellik unutulmamalıdır: Bedenini kullanarak eylemlerini gerçekleştiren sanatçı ya da sanatçılar, sanatçının rol aldığı mekân ve her yönüyle izleyiciyi bu oyuna dahil etmek amacıyla sanatçı-izleyici birlikteliği... (Feral, and Lyons, 1982: 171).

Gösteri sanatında, burada anlatılacağı üzere özellikle kanlı sahneler, kurban ritüelleri ve şiddet içeren görünümeler bilinçli olarak tercih edilmişlerdir. Performanslarını özellikle bu yönde gerçekleştiren sanatçıları, Hristiyanlık dini ile bağdaştırmaya çalıştığımızda, ister istemez karşımıza çıkan ilk isim Hermann Nitsch ve onun da yer aldığı bir grup olan “Viyana Aksiyoncuları” olmuştur. Grubun üyeleri arasında Otto Mühl, Günter Brus, Heinz Cibulka, Rudolf Schwarzkogler gibi başka sanatçılar da yer alır. Sanatçıların eylemleri neticesinde, karşımıza şiddetin ve kanın en yoğun gösterildiği ve kullanıldığı aksiyonlar çıkmaktadır. İzleyiciler bu gösterileri izlerken adeta kendinden geçer, sarsılır, kimi zaman tiksinti duyar. Sanatçılar ise bunları yaparken duyarsızlaşmış günümüz insanını, ölüm ve yaşam arasındaki ince çizgiye davet etmek, şiddet dolu dünyada insanlara kendilerini sorgulatmak ve bir noktada onları arındırmak gibi unsurları amaç edinmişlerdir (Scheff, 1979: 47). Bununla birlikte, en önemli göstergelerden birisi de din olgusudur. İşte bu noktada amacımız olan bizlere en iyi şekilde aktaran Viyana Grubu ile karşılaşmış ve Aksiyonistler gerçekleştirdikleri gösterilerle kendilerini çarmıha gerilmiş İsa ile bir tutmuşlar ve İsa’nın kendini kurban etmesi gibi sıklıkla kurban ritüelleri gerçekleştirmişlerdir. Böylelikle, çarmıhtaki İsa’nın çektiği acı ve işkenceler izleyenlere de aksettirilmiş olur. Bu durum, İsa’nın toplumun bir şekilde arınmasını sağlamak olgusundan yola çıkarak insanların suç ve günahlardan arınarak kendi ile de yüzleşmesini sağlamaktadır.

Viyana Aksiyonistleri kanlı ritüellerinde sıklıkla kurban edilen hayvanlar da kullanırlar. Hayvanlar vahşice katlediliyor, parçalanıyor, ortalık kan gölüne dönüyordur. Bu kanları ile gösteri sanatçısı kendini de boyar. Bunlar içerisinde yine İsa’ya gönderme yaparcasına (İsa iyi çoban)-kuzular (kimi zaman danalar) da bir şekilde çarmıha gerilir. Sanatçılar da bu bağlamda çarmıhtaymış izlenimi yaratırlar. Yine çarmıhla bağlantılı olarak çiviler de kullanılır. Bunu sanatçı Nitsch, kutsal olana göndermeler yaptığını dile getirerek, Hristiyanlığın bu dogmatizminden yararlandığından bizzat bahsederek onaylamaktadır (Emre, 2015: 14-19).

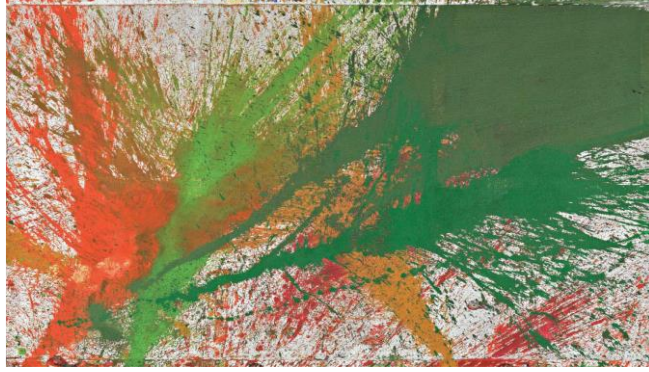
Ritüeller toplumların dinsel yönüyle alakalı olup, onları anlamamızı sağlar. Ritüellerde dini ayinler başta gelmekte, bununla birlikte bir takım aykırı unsurlar da (aşırı sarhoşluk, cinsellik gibi) kullanılmaktadır. Ritüeller kısaca toplumun gerçekleştirdikleri diğer performanslar olup, bir çeşit eylemsel olgulardır (Alver, 2010: 199-210). İnsanların ya da hayvanların Tanrı adına öldürülmesi kurban etme ritüeli ile özdeşleşmiştir. Bu durum pagan dünyadan semavi dinlere kadar süregelen bir olaydır. Özellikle Yahudi dini ile Müslümanlıkta emir telakki edilmiştir. Aslında kurban etmenin altında yatan düşünce çoğunluk Tanrı’yı memnun etmektir ya da onun gazabına uğramamaktır. Bu kanlı ritüeller, Hristiyanlıkla anlamını yitirmiştir. Çünkü, İsa Peygamber kendini insanlık adına kurban etmiş ve bu duruma son vermiştir (Karaoğlu, 2007: 134). Ancak performans sanatçıları, ritüelleri Hristiyanlık içeriğiyle devam ettirmişlerdir. Tabii bunda pagan dünyadan etkiler, mistisizm olgusu ve insanların yaşadığı savaşların olduğu bir topluma göndermeler de yok değildir.

2. YÖNTEM

Çalışmamızın ana temasına ulaşmak için, öncelikle Performans yani Gösteri Sanatı ile kaynaklar araştırılmış ve bunlar içerisinde başlığımıza uygun gösteriler ve sanatçılar ayrıştırılarak makalemize konu olmuşlardır. Çalışma kapsamında gösteri sanatının disiplinler arası bir alana uygun olması, bizleri web sitelerine de yönlendirmek durumunda bırakmıştır. Çünkü, bu üslup belli bir mekânda ve belli bir zamanda izleyeni ile buluşurken, performanslar aynı zamanda video ya da fotoğraflarla ölümsüzleştirilmeye çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Viyanalı sanatçı Hermann Nitsch, Gösteri Sanatının ve dolayısıyla da Viyana Aksiyoncularının başında gelen ilk isim olarak tanınmaktadır. Yaptığı resim çalışmaları dışında özellikle gösteri sanatındaki sınırları zorlayan hatta yıkan performansları onu önemli kılmaktadır. Bir mekânda kurban ritüelleri bağlamındaki kesilmiş hayvanlar ve ortalığı kan gölüne bürüten tiksinti verici görüntüler, diğer sanatçılara da örnek teşkil etmektedir. Bu durumu kendi resimlerine de aktararak, çerçeve içinde performatif görüntü yaratmaktadır (R.1) (Ayteş, 2014: 142-143).

R.1: Hermann Nitsch “İsimsiz” çalışması, 1938, tuval üzeri akrilik, 2006 İstanbul Modern Sanat Müzesi

Sanatçının, ‘Orgien Mysterian Theatere’ (Gizemli Alem Tiyatrosu) adlı performatif tiyatrosu, müzikle de birleşmekte hatta medya ve video sanatıyla da ilişkilendirilmektedir (Fischer-Lichte, 2016: 25).

Bu kurulan gösteri grubuyla, sanatçının bizzat İsa’nın kuzusuyla özdeşleşen kuzuların kanına bürünmekte ve hayvanlar asılmakta hatta bağırsakları dışarı çıkarılmaktadır. Gerçek kan kullandığını hatırlatmak gereklidir. Kimi zaman buna boya da eşlik eder (Yılmaz, 2006: 267-268). Bu tiyatronun kurulmasıyla dinsel olgulara vurgu yapılırken amaç kurban olayını sorgulatabilmektir. Elbet burada, din ve şiddet arasında kurulan bağ da unutulmamalıdır. Nitsch, gösterilerinde Hıristiyan Katoliklerin ve mistik geleneklerin kökenlerine inmektedir. İsa’nın çarmıhtaki ölümü ile verdiği kefarete, onun çalışmalarıyla yeniden canlanmaktadır. Böylelikle teknolojinin ortaya koyduğu duyarsız insanın, ağır sahnelemeler ile kendilerini yeniden sorgulamalarını ve bir şekilde arınmalarını sağlamayı amaçlamıştır (Durkheim, 1988; Web 2). Onun gösterileri ile İsa, Hristiyanlık dogmatizminden insanlara mesajlar vermektedir. İsa peygamber de günahkârlar adına kendini feda etmiştir. Hristiyanlığı yaymak isteyen İsa cezalandırılır ve çarmıha gerilmesi kararlaştırılır. Tüm zulümlere katlanır. Çarmıha gerileceği Golgata Tepesine kadar kendi çarmıhını sırtında taşır. Başına dikenli taç geçirilir. Çarmıha el ve ayaklarından çivilenir ve böğründen birkaç kez -öldü mü diye- hançerlenir (Gelis, 2008: 19; 94-95).

Scott Indrisek, 77 yaşındaki oyuncuyla New York'taki Marc Straus Gallery'deki solosunda bir röportaj gerçekleştirmiştir. Burada sanatçı soruları cevaplarırken şunları aktarmıştır: “Kırmızı benim için çok önemli. Yahudilik ve antik ritüellerdeki kesim-kurban olaylarına ilgim büyüktü. Bu da kırmızıyı kullanmamda kolaylık sağladı; kan ve boya... kurutulmuş hayvan kanı (mezbahalardan satın alınır ve mezbahalarda kullanılan hayvanları öldürmez.)”

“Dionysos performans gösterileri de kurban dışında seks ve kozmik dünyayla ilgiliydi; din, şarap ve çarmıha gerilmeler...”

Yaptığı işin hayvanlara karşı acımasız olduğu yönündeki hararetli iddialara rağmen, Nitsch onları sevdiği konusunda ısrar eder. Dört ayaklı arkadaşları, performanslarında kullandığı leşlerin kasabından geldiğini de belirtir.

Hermann Nitsch; 77 yaşındaki Avusturyalı bir saldırganın tüm sanatında, aynı anda her şeyin bileşik hissi. Varlık, kendi başına: eylem (Indrisek, 2015: 1-15; Web 3).

Bir başka görüşmede ise sanatçı şunları ifade etmiştir: “Bence, 19. yüzyılın sonunda birçok sanatçı rahip gibiydi. Bir rahip geleneksel olarak cemaat ve Tanrı arasında hareket ederdi. Ne zaman büyük bir sergi açsam, benzer şekilde orası da benim için her zaman kutsal bir oda oluyor” (Web 4).

Herman Nitsch’in ayrıca 1980’lerde gerçekleştirdiği "80. Eylem" performansı, yaşanan dönemin insanlar üzerinde bıraktığı izlenimlerden yola çıkarak kimlik araştırmaları yapmaktadır. Toplumsal kimlik araştırmaları ve siyasal göstergeler beden kullanılmasıyla aktarılmışlardır. Yine sanatçıya özgü kanlı eylemler, sanatçının gözlerinin bağlanmasıyla çarpmıha gerilmesi dikkat çekicidir (Şahmaran Can, 2018: 211-222).

Gösteri sanatı disiplinler arası bir yaklaşım olduğu için, sanatçının çarpmıha şeklinde nesnelere meydana getirdiği sahnelemeleri diğer tabirle enstalasyonları da önemlidir (R.2-R.8).

R.2: Nitsch, Painting Action, 2009. Photo: Daniel Feyerl.

R.3: Nitsch, Performans.

Resim Web 1

R.4: Nitsch, Performans Art.

Resim Web 2

R.5: Nitsch, Orgien Mysterien Tiyatrosu-1998.

(Emre, 2015: 17).

R.6: Nitsch, Orgien Mysterien Tiyatrosu, 122. Aksiyon.

Resim Web 3

R.7: Nitsch, 80. Eylem.

Resim Web 4

R.8: Nitsch, Enstalasyon Çalışması.

Resim Web 5

Bir diğer sanatçı Chris Burden ise, 1974'te Trans Fixed "Sabitlenen Geçiş veya Mihlanmış" adını verdiği bir performans gerçekleştirmiştir. Bu gösterisinde sanatçı, California Venice'de Walkswagen marka bir

arabanın tamponu üzerine uzanmış ve resmen çarpmıha gerilmiş halde kendisini arabaya ellerinden çivilemiştir (İsa çarpmıhta olgusu). Bu gösteride, araba yaklaşık iki dakika çalıştırılmış ve ilerlemesi sağlanmıştır. Ardından da araç garajına geri bırakılmıştır (R.9) (Yılmaz, 2012: 272; Yılmaz, 2013: 12-26).

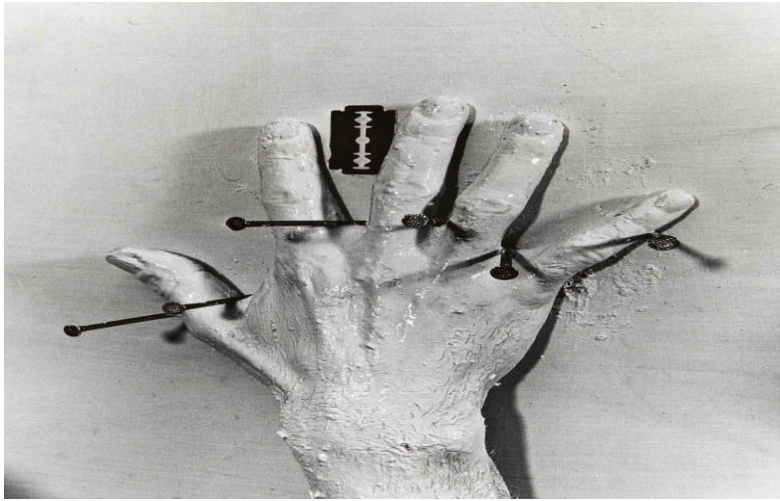

R.9: Burden, Trans Fixed “Sabitlenen Geçiş”.

Resim Web 6

Viyana Aksiyoncularından olan diğer sanatçı Günter Brus, aşırı radikalliği ile tanınmıştır. Resmen sado maziştler gibi kendine zarar vermektan hoşlanırcasına, bedenine gösteri sanatı adına zarar vererek acı çektirir. Yaralanmalar ve sakatlıklar devam eder. Realist eserlerinde de bunu hissetmek mümkündür. Saplantılıdır ve kışkırtıcı ruh hali vardır. 1970 yılında Münih'te gerçekleştirilen "Dayanıklılık Testi", Brus'un Aksiyonist vücut sanatının sonunu belirler. Bunu resimli şiir, saf şiirler ve saf çizimler izler. Radikalizm ve aşırılık onun grafik eserlerini de karakterize eder: şiir ve romantizmle bağlantılı yaralar, yaralanmalar ve sakatlıklar... Gerçeklik parçalarından oluşan eserler, ayrıntılarıyla rahatsız edici görünse de bir bütün olarak oldukça bireysel duyguları çağrıştırır ve saplantılı yoğunluklarıyla kışkırtıcıdır (Web 5).

Sanatçının en önemli performanslarından birisi, elleri arasında çivilerin ve jiletin yer aldığı ve İsa'nın elleri ve ayaklarından çivilenmesine dikkatleri çeken gösterisi olmuştur (R.10).

R.10: Brus, Performans.

Resim Web 7

Sanatçı Brus'da tıpkı diğer Viyanalı Aksiyonistleri gibi çarmıhtaki İsa ile kendilerini bütünleştiren sanatçılardan birisidir. Ayrıca çıplak asistanlarla gerçekleşen performanslarını da hatırlamak gerekir. Rudolf Schwarzkogler de oldukça yara almış ve hırpalanarak kendini kaybetmiş bir model kullanarak en çarpıcı performanslar sergileyen sanatçılardan bir diğeri olmuştur (Web 6). Çalışmada, Schwarzkogler'nin İsa ile bütünleştiği yapıtı "Body, Psyche and Taboo" ismini taşımaktadır (R.11).

R.11: Rudolf Schwarzkogler, Body, Psyche and Taboo.

Resim Web 8

Sanatçı Otto Mühl, Viyana Aksiyonisti olması itibarıyla eylemler gerçekleştirmekte, ayrıca çizimler, suluboyalar, filmler ve müzik ile ilgilenerek çalışmalarını bütünleştirmektedir.

Mühl çalışmalarında, performatif etkileri sergilediği resimleri ile daha fazla dikkat çeker. Özellikle İsa ve çarmıh dogmatizmini resimlerinde betimlediğini görmek mümkündür. Çarmıha gerilen İsa ve çilesi, bu resimlerden adeta dışarı fırlarcasına bir etki yaratmakta, sanatçının duyguları Hristiyanlığın bu dogmatizmiyle yoğunluktadır (R.12-R.13) (Kuspit, 2006: 146).

R.12: Otto Mühl, Çarmıha Gerilme.

Resim Web 9

R.13: Otto Muehl, Untitled.

Resim Web 10

Kübalı sanatçı Ana Mendiata, bedenini sanat için kullanan diğer bir sanatçıdır. Sanatçının ritüel olanla ilgisi çocukluğuna dayanır. Ayinler, Kızılderili tanrıça inanışları ile özellikle ABD’de gösteriler yapan sanatçı, “Body Tracks” ismiyle gerçekleştirdiği performansında bedenini kullanmıştır. Kana bulandırdığı kollarını bir duvara dönük olarak iki yana açılmış haliyle yukarı doğru açmış ve ardından aşağıya doğru kollarını bir iz bırakacak biçimde geriye çekerek, böylelikle duvarda bir kan izi bırakmayı başarmıştır. Sanatçının bu performansı gerçekleştirirken verdiği görüntüde, kolları iki yana açık haliyle İsa peygamberi akla getirmiyor değildir (R.14) (Web 2; Peterson, and Mathews, 2012: 307).

R.14: Mendiata, Body Tracks.

Resim Web 11

Sanatçı Hermann Nitsche ile performansları açısından yakınlık gösteren Gina Pane de Nitsche gibi sanatında oldukça radikaldir. O da eylemlerinde kanlı gösteri ile oldukça ses getirmektedir. Özellikle kendi vücuduna uyguladığı mazoşist tavırlar ise, izleyenlerin kanını donduracak niteliktedir. Jiletle kendini yaralamalar, vücudunu kullanarak kırdığı camlar ya da bardaklar ve ateş üzerinde yürümeler...

Sanatçının Azione Sentimentale “Duygusal Hareket” adını verdiği gösterisinde, Katolik içerikler kendine zarar vermekle birleşmiştir. Elinde tuttuğu ve dikenleri olan gül buketi, dikenli Taç’a bir gönderme olmalıdır. Gülün dikenlerini kendini yaralamak için kullanan sanatçı, performansında jiletten de yararlanır (R.15) (Ayteş, 2014: 154, 246-247).

R.15: Gina Pane, Azione Sentimentale.

Resim Web 12

Sanatçı Stelarc da performanslarında insan ve bedenin dayanma sınırlarını ölçmek istemektedir. Dolayısıyla sanatında teknoloji ile tıp biliminden fazlasıyla yararlanmıştır. Haziran 2009'da İstanbul'da bir üniversite salonunda gösteri yaptığı bilinen sanatçının, izleyenlerde bırakmak istediği izlenim istem dışı hareketlerin bir yansımasıdır. Çoğu deneyiminde doktorlardan da faydalanan Stelarc, insan biyolojisinin yetersizliğinden yola çıkıp insan olmanın sınırlarını zorlar, mükemmel olmanın da yollarını araştırır (Web 7). Sanatçının "Uzatılmış Beden" adlı gösterisi, kendisini vücuduna geçirdiği kancalardan faydalanarak boşlukta sallandırmak ya da asmak deneyiminden ibarettir. (Uçkan, 1998: 197-211). Bu durum ister istemez asılma, sallandırma gibi ilginç görünümüyle, İsa ile özdeşleştirme çabamızda bize yardımcı olabilmektedir. Neticede, vücudun yaralanması, acı çekme deneyimi ve asılma olguları bunu düşünmemize yardımcı kılar (R.16).

R.16: Stelarc, Uzatılmış Beden.

Resim Web 13

2. SONUÇ

“Gösteri Sanatı” diğer ismiyle “Performans Sanatı” zaman zaman aşırılığa kaçabilen görüntüleriyle sanatçıları, izleyicileriyle buluşturmaktadır. Buradaki çalışmamızda, özellikle bu sanatçıların aşırıya kaçanları ve ayrıca aşırıya kaçan çalışmaları bilinçli bir şekilde seçilmiştir.

Bu çalışmada gösteri sanatında İsa'nın çarmıha gerilmesi dogmatizmi ile ilintili olan sanatçılar ve performansları ele alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalar neticesinde performans sanatçıları içinde bir grup oluşturan Viyana Aksiyonistleri ile karşılaşılmış ve grubun en önemli sanatçısı kabul edilebilecek Hermann Nitsch ve performatif gösterileri, çalışmamızın temellerinin oluşturulması noktasında fazlasıyla katkıda bulunmuşlardır.

Performans ya da Viyanalı sanatçıların, İsa ile ilgili ölümünü anımsatan her detay, birer kurban ritüeli olarak karşımıza çıkmış, bu durum da İsa peygamberin kendisini insanlık adına kurban etmesi söylemiyle bağdaştırılmıştır. Neticede grubun sanatçıları, kanlı eylemlerinde çoğunlukla gerçek kan (hayvan kanı) kullanmışlar ve genelde yine İsa ile özdeşleşmesi adına bir kuzu ya da az da olsa bir başka hayvanı paramparça edip, kanlarını kendi üzerlerine de sürerek izleyenleri şaşkınlığa hatta irrite edici bir duruma getiren görüntüler sunmuşlardır. Çalışmada ağırlık çarmıh, çarmıha gerilme sahneleri olmakla birlikte, haç şeklinde enstalasyonlara, yine İsa'nın ölümünde kullanılan çivilere rastlanılmış, sanatçılar kendilerini haça gerilmiş halde sunumlarını gerçekleştirmişlerdir. İlginç olan, çoğu sanatçının gösterilerinde, acımadan kendilerine zarar vermeleridir. Mazoşist eylemler çoğunlukla da bir tutuklanma ile son bulmuştur.

Kısaca performans sanatçıları, ritüelleri Hristiyanlık temasıyla ilişkilendirerek devam ettirmişlerdir. Tabii bunda pagan dünyadan etkiler, mistisizm olgusu ve insanların yaşadığı savaşların olduğu bir topluma göndermelerin de olmadığı yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanatçılar şiddeti, sıradan hale getirmeyi ve insanların vahşetle karşı karşıya kalmasını bilinçlice istemektedir. Yaşam ve ölüm arasındaki kurulan bağ, İsa'nın ölümü üzerinden aktarılmaya çalışılır. Neticede Hristiyanlık inancına göre, o da kendini bir kuzu gibi insanlık uğruna kurban etmemiş midir? (Hristiyanlık dogmatizmi).

Fisher'in de (2020) dediği gibi, insan neden kendi sanatında başka biçimlere bürünmek ister? Çünkü insanoğlu hep kendini aşmak ve arınmak istemiş ve kendini başka olanla bir tutmaya çalışmıştır. Bunun için, din olgusu daima bir tercih nedeni olmuştur. Günümüzde de Batı dünyasındaki birçok performans sanatçısı, Hristiyanlığın bu dogmatizmini sorgulayarak kendi yollarını izleyenlerle bütünleştirip aydınlanmak ve arınmak istemişlerdir.

KAYNAKÇA

- Alver, K., (2010). Emile Durkheim ve Kültür Sosyolojisi. *Sosyoloji Dergisi*, 3(21), s. 199-210.
- Antmen, A., (2010). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Ayteş, E., (2014). Kavram ve Eylem Boyutuyla Performans Sanatı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Bilim Dalı. Edirne.
- Durkheim, E., (1988). *Über soziale Arbeitsteilung*. Frankfurt.
- Emre, O., (2015). Tuvalden Fırlayan Performans Sanatçıları: Viyana Aksiyonistleri. *Görünüm Dergisi, Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1, s.14-19.
- Feral, J. and Lyons, T., (1982). Performance and Theatricality: The Subject Demystified. *Modern Drama*, 25, (1), s.171, University of Toronto Press.
- Fischer-Lichte, E., (2016). *Performatif Estetik* (Tufan Acil Çev). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fisher, E., (2020). *Sanatın Gerekliği* (Cevat Çapan Çev.). Sözcükler Yayınları.
- Indrisek, S., (September 10, 2015). *Intensity is the Best Politics: Hermann Nitsch in New York* At Marc Straus. New York: Marc Straus Gallery.
- Jacques. G., (2008). *Beden, Kilise ve Kutsal. Bedenin Tarihi 1: Rönesans'tan Aydınlanma'ya* (Saadet Özen Çev.),

İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 17-82.

Karaoğlan, H., (2007). Anadolu Türklerinde Kurban: Aleviler Örneği. *Dini Araştırmalar*, 9(27), s.133-150.

Kuspit, D., (2006). Sanatın Sonu (Yasemin Tezgiden Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Peterson T.G. and Mathews, P., (2012). Sanat / Cinsiyet (Esin Soğancılar Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Scheff, T.J., (1979). Catharsis in Healing, Rituel and Drama. England: University of California Press.

Şahmaran Can, G., (2018). Şiddet ve Sanatsal Yaratı. *JASSS, The Journal of Academic Social Science Studies*, 66, p. 211-222.

Uçkan, Ö., (1998). Dosya: Performans. *Sanat Dünyamız*, 67, s. 197-211.

Yılmaz, M., (2012). Tuvalden Sahneye fırlayan Şiddet, Sanatın Günceli Güncelin Sanatı. Ütopya Yayınları.

Yılmaz, M., (2013). Bedenin Gösterisinde Yanılsamadan Gerçek Şiddete -Sanatta Kanlı İçselleştirmeler. *İdil*, 2(10), s 12-26.

Web 1: Uçkan, Ö. (23.02.2014). "Silinen sınırlar, karışan diller: İnter-media / Performans sanatının dünü, bugünü, deneyimler...",<http://www.ozguruckan.com/kategori/sanat/22212/silinen-sinirlar-karisan-diller-intermedia-performans-sanatinin-dunu-bugunu-deneyimler> (Erişim Tarihi: 22.07.2023).

Web 2: Antmen, A. (25 Kasım 2009). "Kurban performansı bize vız gelir!..". Radikal Gazetesi. <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ahu-antmen/kurban-performansi-bize-viz-gelir-966017/> (Erişim Tarihi: 22.07.2023).

Web 3: Marc Straus Gallery. <https://news.artnet.com/art-world/hermann-nitsch-marc-straus-gallery-331267> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Web 4: Hermann Nitsch. <http://uk.blouinartinfo.com/news/story/1233259/intensity-is-the-best-politics-hermann-nitsch-new-york> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Web 5: Günter Brus. <https://www.ruberl.at/en/guenter-brus> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Web 6: Uzunkaya, S. (4 Ocak 2013). Tiyatro Makinesi Üretimde, Body Art ve Performans. <http://tiyatromakinesi.blogspot.com> (Erişim Tarihi: 14.07.2023)

Web7: Arkman, I. İstanbul'da Bir Cyborg!:Stelarc <http://www.kargamecmua.org/dergi/sayi/27/3638>: (Erişim Tarihi: 20.07.2023).

Resim Web Adresleri

Nitsch, Performans

Resim Web 1: <https://www.artforum.com/picks/hermann-nitsch-12184>: Artforum, BERLIN (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Nitsch, Performans Art

Resim Web 2: <https://www.dadablob.com/hermann-nitsch-performance-art/>(Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Nitsch, Das-Orgien-Mysterien-Theater-122-Aktion

Resim Web 3: <https://www.discogs.com/release/11490949-Hermann-Nitsch-Das-Orgien-Mysterien-Theater-122-Aktion> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Nitsch, 80. Eylem

Resim Web 4: http://www.artnet.com/artists/hermann-nitsch/80-aktion-_HdNRYmFH2WIGL6h6X-_GQ2 (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Nitsch, An installation

Resim Web 5: <http://www.thephotophore.com/hermann-nitsch-20th-painting-action-in-venice/>:(Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Burden, Trans Fixed (Sabitlenen Geçiş)

Resim Web 6: <https://en.wikipedia.org/wiki/Trans-Fixed> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Brus , Performance

Resim Web 7: <https://www.ruberl.at/en/guenter-brus> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Rudolf Schwarzkogler , Body, Psyche and Taboo,

Resim Web 8: <https://www.frieze.com/tags/rudolf-schwarzkogler> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Otto Mühl, "Çarmıha Gerilme"

Resim Web 9: <https://imkinsky.com/ergebnisse/100/196/2/56463> (Burgenland 1925- 2013 Portekiz)

Müzayede: Çağdaş Sanat (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Otto Muehl, Untitled, a photo

Resim Web 10: <https://tr.pinterest.com/pin/otto-muehl-untitled-1984-a-photo-on-flickrriver--196188127486810718/> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Mendiata, Body Tracks

Resim Web 11: <https://www.museoreinasofia.es/en/collection/artwork/untitled-blood-sign-2body-tracks> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Gina Pane, “Azione Sentimentale”

Resim Web 12: <https://www.moma.org/collection/works/190542> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

Stelarc, Uzatılmış Beden

Resim Web 13: <http://www.kargamecmua.org/dergi/sayi/27/3638>:Irmak Arkman, “İstanbul’da Bir Cyborg! Stelarc”: (Erişim Tarihi: 20.07.2023).

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada taraf olabilecek herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş arasında bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teřekkür: Çalışma için herhangi bir kurum ya da kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzin: Bu çalışma etik kurul izninden muaftır.

Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlıdır.